

Forløb om lyset og mørket

Materiale	Fokus	Øvelser	Evt. produkt/performance
Intromodul	<p>Optaktsmodul til temaet med en tekst, hvor lys og mørke er det centrale i teksten. I eksemplet til højre har vi taget udgangspunkt i B.S. Ingemanns "I Østen stiger Solen op" (1837), men kan sagtens forestille sig, at det er en anden tekst, som man på samme måde sætte i scene, hvor lys/mørke spiller en central og sanselig rolle.</p>	<p>Recitation i mørket: Vi synger/lytter til Ingemanns "I østen stiger solen op" Hver elev får en verselinje, som de skal lære udenad Mørklæg klasserummet Medbragte lyskilder deles ud til eleverne i rummet Hver elev reciterer sin linje op med en lyskilde foran sig i det mørke rum</p> <p>Stemningssættende lyskilder: Tændstik, stearinlys, pandelampe, stjerneaster, computerens lys, lommelygte.</p> <p>Pop up lys: Alle sidder med "I østen stiger solen op" i mørke Alle har en mobiltelefon med lommelygte Eleverne vælger selv, hvilken verselinje, de vil læse ved at rejse sig op og tænde lyset på telefonen</p> <p>Lys i lygten: Alle sidder med "I østen stiger solen op" i mørke Læreren læser teksten op Eleverne har deres lys på telefonen tændt med en finger foran Hver gang der er "lys" i teksten tager eleverne lygten i vejret</p>	

		<p>Beskriv et stearinlys uden at bruge ordet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Lys ● Mørke ● Stearin <p>Omskrivning: Vælg et par strofer ud i grupper, hvor I skifter lyskilden ud. I må selv bestemme, hvor meget I vil udskifte i de enkelte verselinjer.</p>
<p>B.S. Ingemann: <i>I Østen stiger Solen op</i> (1836) + Lone Hørslev: <i>I Østen stiger solen op</i> (s. 27) (2018)</p>	<p>Blokken forudsætter, at man har været omkring Ingemanns <i>I østen stiger solen op</i> (se 2. blok). I den forbindelse, er det fint, at tale om lyset, som et symbol på det guddommelige.</p> <p>Arbejder man også med remediering, skal man nok beregne mere end 95 minutter.</p> <p>Fokus i blokken er på lyset som noget, der kan true os pga. klimaet.</p> <p>Derudover er der fokus på, hvordan remedieringen bidrager til denne</p>	<p>Læsning af Hørslevs digt i grupper med hver deres område:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Digtes indre og ydre komposition - Intertekstualitet - Verbers bøjning <p>Der opsamles enten i grupper eller på klassen, pointer kan være:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Blanding af fortid, nutid og fremtid (ligesom natur og kultur blandes sammen). Fra harmoni til kaos. - Jeget er faret vild både i kærlighedsrelationen og som repræsentant for menneskeheden. - Solen er ikke længere en gave fra gud, men en trussel, jf. referencen til Ikarosmyten. <p>Læs evt. forordet til seneste <i>De 5 års litteratur</i> om The Mesh og harmoniske og uharmonisk natursyn: https://Saarsliitt.systime.dk/?id=345</p>

	<p>pointe, samt hvad remedieringen gør ved afsender-tekst-modtager.</p>	<p>Hvis man har god tid, kan man lave en øvelse, hvor eleverne blev bedt om at forklare, hvordan de ville remediere digtet med udgangspunkt i modellen fra 4. sekvens. Bed dem også om at tænke i musikvalg og begrunde det.</p> <p>Lyt til <i>I Østen Stiger Solen Op</i> af Uhørt https://www.youtube.com/watch?v=VH4jzoMgDmU</p> <p>Analyse af remedieringen. Brug begreberne skitseret i Jakob Knudsen-blokken. De fremlægges af læreren, husk at bede dem om at overveje, <i>hvorfor disse valg er truffet</i>.</p> <p>Sangen afspilles, hvorefter der arbejdes med, hvilken effekt remedieringen har på sangen. Her kan kommunikationsmodellen også inddrages, med særlig fokus på modtagerens oplevelse.</p>	
<p>Jakob Knudsen: <i>Tunge, mørke natteskyer</i>, (1891)</p>	<p>Mørket og lysets samspil og roller hos den religiøse</p> <p>Musikalsk remediering af salmen:</p> <p>Fra "Lyden af de skuldre vi står på"</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=SwJEtDTxBwk</p>	<p>Lyt til remedieringen af "Tunge, mørke natteskyer" fra "Lyden af de skuldre ...". Læg mærke til, hvad der er:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tilføjet den oprindelige tekst - Udeladt fra den oprindelige tekst - Fastholdt fra den oprindelige tekst - Ændret i forhold til den oprindelige tekst <p>Vær især opmærksom på udsigelsessituation (afsender-modtager), musikkens betydning, gentagelser</p>	

Hvad gør det ved stemningen og temaet i remedieringen?

Se på taksigelsen i salmens sidste strofe. Omskriv den med Friedrich Nietzsche som afsender.

I skal nu fremføre jeres omskrivning som var I Nietzsche til en digtoplæsning i dag.

Overvej:

- hvordan Nietzsche klæder sig: er han yuppie? punker? romantiker?
- hvordan han fremfører strofen: messer han som Yahay Hassan? råber han? synger han?
- er der flere, der kan istemme: gentagelser? dybe stemmer? lyse stemmer? udbrud?
- hvilken artefakt har Nietzsche med?
- hvilken location står Nietzsche i under oplæsningen: et kirkerum? en talerstol?
- hvilke tempi bruger Nietzsche
- hvilken underlægningsmusik benyttes: syrejazz? pop? meditativ musik? human beatbox?

<p>Tom Kristensen: <i>Det er Knud, som er død</i> (1933) + Minds of 99: <i>Det er Knud, som død</i> (2018)</p>	<p>Da både Knudsen- og Hørslevblokken arbejder med remediering skal man nok vælge ud, hvor meget remediering, man vil have med i forløbet.</p> <p>I denne blok er fokus meget på, hvad remedieringen gør ved afsenderen.</p>	<p>Indledende snak om, hvilke forskelle og ligheder, der er på en pop/rock-sang og et digt. Kom også ind på læseren/lytterens forventninger.</p> <p>Udfyld kommunikationsmodellen helt basalt. Både i forhold til Tom Kristensens digt og Minds of 99's sang.</p> <p>Undersøg Tom Kristensen og Minds of 99's: <i>Det er Knud som er død</i>. Ud fra analysebegreberne til remediering (se Knudsen-blokken).</p> <p>Næranalyser titlen på Minds of 99's version: Bed eleverne finde titler eller omkvæd på en række pop- eller rocksange, de hører for tiden. Hvordan adskiller Minds of 99's titel sig rent sprogligt? Hvordan adskiller den sig indholdsmæssigt? Bred det evt. ud til at tale om teksten som helhed.</p> <p>Brug kommunikationsmodellen igen. Undersøg afsender og modtager. Bed eleverne undersøge omstændighederne omkring sangen. Hvornår udkom den? hvad var Minds of 99's status som band på daværende tidspunkt? Udfyld nu kommunikationsmodellen og diskuter, hvad remediering af digtet gør ved modtager og afsender.</p> <p>Kreativ opgave. Find en linje fra en tekst, I har arbejdet med, som ville være en god pop/rock/rap-linje til en debuterende kunstner. Forklar hvorfor.</p>	

<p>Edith Södergran: <i>Triumf att finnas till</i> (1918)</p>	<p>I denne øvelse vil der være fokus på lyset på et symbolsk plan, hvor Nietzsches teori om det apollinske og det dionysiske ligger som en underliggende tråd i digtet.</p> <p>Lyset, solen, som et billede på den strålende Apollon = lysets gud, men samtidig også moralens, fornuftens og det ordnede univers. OG Dionysos som ekstasens, vinens og festens gud (Triumfen = hyldest til Bacchus/Dionysos).</p> <p>Læs evt. mere i Nietzsche "Tragediens fødsel" eller på natmus.dk om det apollinske og det dionysiske.</p> <p>Hvordan lykkes det digtet at overvinde mørket?</p>	<p>Introduktion til ordet; Triumf</p> <p>a. Oprindeligt fra græsk; triambos, hymne til Bacchus/Dionysos</p> <p>b. Hymne; en højtidelig religiøs lovsang, der er beregnet til store festligheder</p> <p>c. Sejrhymne; referencerne til Sejrstoget igennem triumfbuerne i Rom, sejrskranse, laurbærkranse, etc.</p> <p>1. Digtet læses på originalsproget - svensk! Højtlesning/sagtlesning/slow læsning af digtet</p> <p>2. Grøn, gul, rød. Farv genkendelige ord grønne, farv måske-kendte ord gule, farv ukendte ord røde. Hvor svært er det at forstå svensk?</p> <p>3. Hvor er jeg'et i digtet?</p> <p>4. Kommentér jeg'ets placering i digtet</p> <p>5. Sæt spørgsmålstegn efter hver sætning (eksempelvis)</p> <p>a. Hvad frygter jeg? b. Er jeg en del af uendeligheden?</p>	<p>Skriveøvelse:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vælg en linje i digtet, som du ønsker at gøre til dit omkvæd. Skriv videre på denne linje med fokus på mørket. 2. Gør det samme, men nu med fokus på lyset. 3. Skriv dine yndlings-linjer fra begge dine skriveøvelser sammen til et nyt digt. 4. Læs det højt i klassen 5. Hvilken betydning har mørket og lyset for vores oplevelse af digtet?
--	--	--	--

c. Er jeg en del af altets store kraft? Er jeg en ensom verden mellem millioner af verdner? Er jeg en 1. grads stjerne, der slukker sidst?

d. Er det en triumf at leve, at ånde, at findes?

e. Er det en triumf at mærke tiden rinde iskold i årene og høre nattens stille flod? Og stå på bjerget under solen?

f. Går jeg på solen? Står jeg på solen? Kender jeg ikke til andet end sol?

6. Forsøg at besvare spørgsmålene og diskutér: hvad siger det om digter-jeg'et, at det er så euforisk, jublende og uovervindelig?

7. Hvordan beskrives verden?

8. Find kontraster i digtet

9. Vælg en linje, som I skal gøre til jeres omkvæd og anvende senere i remedieringen.

Brug Nietzsches teori om det apollinske og det dionysiske som en

		sløjfe tilbage til indledningen om “Triumf”.	
<p>Michael Strunge: <i>Natmaskinen</i>, (1981)</p>	<p>Storbymodernisternes syn på deres omverden</p> <p>Natten som poesiens sande rum</p> <p>Metaforiske beskrivelser og neologismer</p> <p>“Nattens engel”: https://filmcentralen.dk/grundskolen/film/nattens-engel Strunge 2.06-6.10,</p>	<p>Lyt til Strunges tanker om nattens betydning i klippet 02:06-6:10. Hvad siger han om natten? https://filmcentralen.dk/grundskolen/film/nattens-engel</p> <p>Lyt til Strunges oplæsning af “Natmaskinen”. Hvilken stemning præger digtet? Hvad sker der om natten? https://www.youtube.com/watch?v=t54q9Qm5nCc&feature=emb_logo</p> <p>Find alle neologismer i digtet og kom med et bud på deres betydning</p> <p>Find stilistiske virkemidler såsom modsætninger, metaforer, allitteration, dominerende ordklasser osv. i digtet.</p> <p>Med inspiration fra Strunges virkemidler skal I nu skrive et digt, der gengiver lyset og mørket en tidlig nat i jeres by. Der skal</p>	

		<p>være mindst 3 neologismer og tydelig inspiration fra Strunges stilistiske virkemidler. Kan I kopiere Strunges fortællertransformation fra et "jeg" til et "vi" undervejs i digtet?</p>	
<p>Søren Ulrik Thomsen: <i>For hver rose...</i> (1991)</p>	<p>I denne øvelse arbejdes der analytisk, skabende og praktisk med en remediering af digtet "For hver rose..." af Søren Ulrik Thomsen, hvor der er fokus på lyset og mørket både forstået meget konkret, men også i en mere abstrakt, tematisk forståelse, hvor man undersøger lys/mørke i digtets beskrivelse af farver, (års)tid samt natur/kultur. Man kan også undersøge, hvordan digtet forholder sig til sig selv</p>	<p>Øvelse 1 Find de semantiske felter knyttet til kategorierne: Natur, (Års)tid, Lyset, Mørket, Digtning/digtet, By/kultur</p> <p>Øvelse 2 Udskiftnings- og omskrivningsøvelse med udgangspunkt i ord fra øvelse 1 (se se særskilt instruktion til modulet)</p> <p>Øvelse 3 Omskriv sproglige billeder til normalsprog</p>	<p>Evt. en lille classesang med versene fra øvelse 4.</p>

	<p>(digtning om digtning), herunder hvilken rolle det lyse/mørke betyder i den forbindelse.</p>	<p>(se se særskilt instruktion til modulet med tekstuddrag)</p> <p>Øvelse 4 Omskriv strofe 1 og 2 til en lejlighedssang med enderim og et ens antal verserfødder.</p> <p>Øvelse 5 Vælg én af stroferne i digtet, og omskriv det til et tweet med maks. 280 tegn, hvor (sprog)politiet er afsender. (se se særskilt instruktion til modulet med Twitter-eksempel)</p>	
<p>Johs. V. Jensen: AF Kongens fald (1901)</p>	<p>Uddraget er en naturbeskrivelse fra afsnittet <i>Længsel</i> i romanens første del: <i>Foraarets Død</i>. (s. 52-53 i paperback-udgaven fra Søren Gyldendals klassikere, 2001)</p> <p>Formålet med at læse tekstuddraget er at undersøge, hvilke sproglige billeder (især besjælinger), der optræder i teksten i fremstillingen af naturen, årstiden og dagens gang.</p> <p>Lad eleverne dykke ned i tekstens steds- og tidsbeskrivelse og undersøge adjektiver og især</p>	<p>Lad eleverne arbejde med deres egen omskrivning af teksten, hvor de får de samme åbningsætninger til de enkelte afsnit fra tekstuddraget, men hvor de skal forsøge at skrive videre på teksten ud fra deres egne sansninger og forestillinger. Omskrivning skal indeholde en beskrivelse fra en sommermorgen til en nat, hvor rammen er sat i en nutidig, moderne kontekst (og gerne i byen).</p> <p>Perspektivér evt. til uddrag fra Johs. V. Jensens "Landskab og teknik" (1913)</p>	<p>Performance: Beskrivelserne læses op for klassen, og der skal være moderne, ambient underlægningsmusik til oplæsningen, fx https://www.youtube.com/watch?v=ifKfPfyJRdk</p>

	<p>forholdet mellem lyse og mørke stemningsskabende ord i teksten.</p> <p>Lad eleverne arbejde med en litteraturhistorisk undersøgelse af, hvorvidt lyset og mørket i teksten er knyttet til en religiøs og symbolsk betydning, eller om der er tale om en mere profan/realistisk gengivelse af lyset og mørket jf. den tid der går, og det landskab der beskrives.</p>	<p>https://danmarkshistorien.dk/vis/material-e/johannes-v-jensen-landskab-og-teknik-1913</p>	
<p>Per Højholt: <i>Månen forklaret</i> (1993)</p>	<p>Arbejde analytisk, skabende og praksis med digtet af Højholt.</p> <p>Litterær analyse med fokus på sprog og stilistik</p> <p>Der arbejdes med forskellige grammatiske og semantiske omskrivninger af dele af digtet, fx en omskrivning og omvendning af adjektivernes betydning. De forskellige omskrivninger skal bruges i en remediering af digtet, hvor produktet er en leporellobog (harmonikabog)</p>	<p>Øvelser:</p> <p>Liste med lyse og mørke ord fra digtet inkl. omskrivning.</p> <p>Undersøgelse af digtets verber + udskiftning med neutrale/passive verber, herunder skift i tid (præsens og futurum).</p> <p>Omskrivning af digtets begyndelses- og slutsted.</p> <p>Omskrivning af digtets adjektiver.</p> <p>Omskrivning af digtet, så det passer ind i en nutidig kontekst med ting og steder, der benævnes i digtet.</p>	<p>Produkt: Leporellobog (harmonikabog)</p> <p>Fremstilling af en leporellobog (individuel eller i par/grupper), hvor gråtoneskalaen (udtryk) spiller sammen med kreative omskrivninger af digtets indhold. Omskrivningen af digtet har fokus på 'lys' og 'mørke'.</p> <p>Der anvendes brudstykker fra omskrivningsøvelserne med digtet til at skabe remediering af Højholts digt, hvor det fysiske format også spiller en rolle under temaet 'lys og mørke'.</p>

		Udskiftningsøvelse: Ord, der er forbundet med mørke og langsomhed erstattes med ord, der udtrykker lys og hastighed.	
Tove Ditlevsen: <i>Det tabte land</i>	<p>I arbejdet med "Det tabte land" vil der være 4 forskellige vinkler på, hvordan man kan remediere digtet.</p> <p>Man vil både kunne arbejde mere analytisk med en traditionel digtgennemgang inden remedieringsøvelserne, men man vil også kunne kaste sig direkte ud i øvelserne og så derigennem give eleverne en dybere forståelse af digtet.</p>	<p>Køreplan</p> <p>I får én lektion til opgaven, så I skal være klar til at fremlægge næste gang. I får 10 minutter til hver fremlæggelse. Udover at vise selve øvelsen, skal I også kort introducere til jeres overvejelser og valg under arbejdsprocessen samt forholde jer til spørgsmålet: Hvordan har vi tolket digtet?</p>	<p>1. Tableau-øvelse</p> <p>a. I skal lave et tableau (scenisk opstilling) for hver strofe dvs. 4 i alt.</p> <p>b. Tænk hver enkel strofe som et maleri. Hvordan kan I illustrere dette? Tag foto!</p> <p>c. I skal bruge min. 3 rekvisitter, som symboliserer lys og mørke</p> <p>2. Teater-øvelse</p> <p>a. I skal lave digtet om til teater</p> <p>b. Skriv stroferne om til replikker og opfør det som teater</p> <p>c. I skal bruge min. 3 rekvisitter, som symboliserer lys og mørke</p> <p>3. Film-øvelse</p> <p>a. I skal lave en trailer til digtet</p> <p>b. Tænk det således, at I skal gøre folk nysgerrige på digtet, så de får lyst til at læse det.</p> <p>c. I skal bruge min. 3 rekvisitter, som symboliserer lys og mørke</p>

4. Musik-øvelse

a. I skal lave et pop/rock-nummer ud af digtet

b. Skriv digtet om, så der kommer omkvæd med etc.

c. I skal synge det med min. 3 instrumenter og bruge både dur og mol

ØVRIGE FORSLAG TIL KANONFORFATTER- TEKSTER UNDER TEMAET

Ludvig Holberg: *Niels Klim, Nedstigning til det underjordiske* (1747)

Adam Oehlenschläeger: *Kogleriet paa Heden* (1819)

H.C. Andersen: *Den lille pige med svovlstikkerne* (1845)

N.F.S. Grundtvig: *Er lyset for de lærde blot?* (1839)

St. St. Blicher: *Midnat* (1847)

Herman Bang: *Den sidste aften* (1880)

Johannes V. Jensen: *AF Kongens Fald* (1901) + "Landskab og Teknik" (1913), <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/johannes-v-jensen-landskab-og-teknik-1913>

Martin A. Nexø: *Soldage* (1903)

Martin A. Hansen: *Agerhønen* (1947)

Peter Seeberg: *Det sidste mørke* (1990)